

**Інструкція
з організації роботи ОВС щодо захисту прав дітей та проведення серед них
профілактичної роботи**

Даним актом визначається порядок організації роботи органів внутрішніх справ щодо захисту прав дітей, запобігання правопорушенням серед дітей та відносно них, проведення профілактичної роботи з дітьми, які перебувають у конфлікті із законом та які потерпіли від злочинних посягань або стали свідками злочину.

1. Основні положення

1.1. Поняття (терміни)

дитина - кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуванім до даної особи, вона не досягає повноліття раніше;

заклади допомоги дітям, права яких були порушені, - заклади соціального захисту, що створюються для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги (центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центри соціально-психологічної реабілітації дітей та притулки для дітей, тобто всі органи, основною функцією яких є надання допомоги дітям, права яких були порушені);

захист прав дітей – сукупність заходів, що вживаються уповноваженими органами державної влади та громадськими організаціями у зв'язку з фактом порушення певних прав дітей з метою відновлення порушених прав та недопущення їх порушення у майбутньому;

охорона прав дітей – сукупність заходів економічного, політичного, організаційного та правового характеру щодо забезпечення нормального існування дитини, запобігання вчиненню правопорушень відносно неї;

повернення або залишення дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми та є іноземцем або особою без громадянства - комплекс правових, соціальних, психологічних та інших дій уповноважених осіб органів державної влади задля безпечного повернення дитини до країни походження;

права дитини – це комплекс прав і свобод, що характеризує правовий статус дитини з урахуванням особливостей розвитку людини до досягнення нею віку повноліття;

профілактика - комплекс заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов порушень прав і свобод дитини, захист інтересів дитини від протиправних посягань;

реабілітація дітей, права яких були порушені - комплекс медичних, психологічних, соціальних, юридичних та інших заходів, які здійснюються органами державної влади та громадськими організаціями з метою відновлення фізичного і психологічного стану та соціальних функцій дитини;

1.2. Правова основа

Діяльність ОВС щодо захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи регламентується такими нормативно-правовими актами:

- Конституція України від 28.06.1996 року;
- Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 року.
- Закон України від 24.01.1995 р. № 20/95 «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»;
- Закон України від 13.01.2005 року № 2342-IV «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»;
- Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»;
- Закону України від 20 вересня 2011 року № 3739-VI «Про протидію торгівлі людьми»;
- Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства»;
- Указ Президента України від 24 травня 2011 року № 597 «Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні»;
- Указ Президента України від 11 липня 2005 року № 1086 «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей»;

- Указ Президента України від 04 травня 2007 року № 376 «Про додаткові заходи щодо захисту прав та законних інтересів дітей»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 8 липня 1995 року № 502 «Про створення кримінальної міліції у справах дітей»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2002 року № 1432 «Порядок повернення дітей-іноземців до місць їх постійного проживання»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 08 жовтня 2008 р. № 905 «Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей»;
- Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 28 квітня 2007 року № 1386 «Проведення єдиного електронного банку дітей, позбавлених батьківського піклування, і громадян, які бажають взяти їх на виховання, та єдиного електронного банку дітей, які опинились у складних життєвих обставинах»;
- Наказ МВС України від 13 липня 1996 року № 384 «Про затвердження Положення про приймальники-розподільники для неповнолітніх органів внутрішніх справ»;
- Наказ МВС України та Адміністрації Державної прикордонної служби України від 25 жовтня 2003 № 1426/267 «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Міністерством внутрішніх справ України і Адміністрацією Державної прикордонної служби України з питань приймання - передавання та повернення дітей у країни постійного проживання»;
- Наказ МВС України від 26 листопада 2008 року № 637 «Про затвердження Інструкції з організації роботи органів внутрішніх справ України щодо протидії дитячої злочинності»;
- Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 7 вересня 2009 року № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї».

1.3. Мета, завдання та принципи діяльності ОВС щодо захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи

1.3.1. Основною метою діяльності органів внутрішніх справ у сфері захисту дітей та проведення серед них профілактичної роботи є створення дієвої системи для захисту прав і свобод дітей, здійснення профілактики правопорушень серед дітей, організації розшуку дітей, розкриття злочинів, учинених дітьми і відносно них.

1.3.2. До основних завдань органів внутрішніх справ щодо захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи слід віднести:

- запобігання правопорушенням, злочинам у дитячому середовищі, проведення попереджувально-профілактичної роботи з дітьми, зокрема з тими, які перебувають у конфлікті із законом та схильними до скоєння правопорушень;
- надання кваліфікованої правової та психологічної допомоги дітям, які потерпіли від протиправних посягань чи стали свідками злочину;
- удосконалення системи профілактики дитячої злочинності на основі застосування новітніх форм і методів роботи з дітьми;
- виявлення, припинення та розкриття злочинів, учинених дітьми та відносно них, ужиття з цією метою розшукових і профілактичних заходів, передбачених законодавством;
- виявлення причин та умов, що сприяють учиненню правопорушень дітьми, вжиття у межах компетенції заходів щодо їх усунення;
- ведення профілактичного обліку дітей;
- надання до відповідних служб у справах дітей відомостей про дітей, які вчинили правопорушення та перебувають на профілактичному обліку для проведення з ними спільної виховної та індивідуально-профілактичної роботи;
- участь у здійсненні соціального патронажу дітей, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі, були застосовані інші види покарання або кримінальна справа була припинена за не реабілітуючими обставинами;
- виявлення та притягнення до відповідальності дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, пияцтво, жебрацтво та іншу антигромадську діяльність, розбещують або експлуатують дітей;

- розшук дітей;
- сприяння діяльності громадських організацій та засобів масової інформації у реалізації програм, спрямованих на забезпечення прав дитини та підтримку відповідального батьківства.

1.3.3. Діяльність органів внутрішніх справ щодо захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи будується на принципах законності, дотримання прав дитини, соціальної справедливості, науковості, гуманізму, неупередженості, довіри, відкритості та взаємодії з державними та науковими закладами, громадськими організаціями й громадою.

1.3.4. Під час організації діяльності щодо захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи органи внутрішніх справ мають враховувати, що:

- дитина має перебувати під особливим захистом, їй повинні бути надані всі можливості та умови для фізичного, психічного та соціального розвитку;
- діти, що мають фізичні недоліки, розумову відсталість, соціальні негаразди, повинні отримати особливу увагу, навчання, лікування;
- діти повинні розвиватися і виховуватися в сім'ї. Суспільство та уряд повинні забезпечити дітей, які не мають батьків, всіма необхідними умовами та підтримкою;
- дитина повинна мати можливість відпочивати;
- діти завжди мають бути першими серед тих, кому потрібно надати допомогу та підтримку;
- дитина повинна бути захищена від всіх проявів жорстокості та експлуатації. Використання дитячої праці забороняється;
- дитина повинна бути захищена від всіх видів дискримінації та виховуватись у дусі взаєморозуміння, терпимості, дружби між людьми, загального братерства.

1.3.5. Захист прав дітей органами внутрішніх справ повинен здійснюватися на основі:

- урахування вікових, психофізичних, соціально-психологічних та інших особливостей розвитку дітей;
- неупередженого ставлення до дітей різних категорій, незалежно від віку, статі, релігійних поглядів та національності;
- дотримання прав і свобод дітей під час їх перебування в органах внутрішніх справ;
- упровадження принципів відновного правосуддя та застосування проактивних методів попередження девіацій у поведінці дітей;
- підвищення рівня правосвідомості дітей, формування у них почуття відповідальності за свої вчинки;
- забезпечення доступу дітей до необхідної правової, соціальної та психологічної допомоги;
- залучення громадськості до вирішення нагальних проблем дітей, зокрема тих, що опинились у складних життєвих обставинах, позбавлені батьківського піклування тощо;
- активної співпраці з місцевими органами державної виконавчої влади та самоврядування, громадськими організаціями, медичними закладами, центрами соціальних служб для молоді, закладами та установами освіти з питань удосконалення профілактичної роботи з дітьми.

2. Права, обов'язки та гарантії забезпечення прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи

2.1. Всі діти на території України, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я та народження дітей і їх батьків (чи осіб, які їх замінюють) або будь-яких інших обставин, мають рівні права, визначені законодавством.

2.2. Діти в Україні мають право:

- на життя;
- на ім'я;
- на набуття громадянства;
- на піклування з боку батьків та спільне з ними проживання;
- на збереження своєї індивідуальності;
- виражати свої думки при вирішенні будь-якого питання, що стосується її інтересів, а також бути заслуханою у ході будь-якого розгляду, що стосується дитини;
- на свободу совісті та релігії;
- на особисте та сімейне життя;
- недоторканість житла;

- таємницю кореспонденції;
- користуватися найдосконалішими послугами системи охорони здоров'я;
- користуватися благами соціального забезпечення;
- на рівень життя, необхідний для її розвитку;
- на освіту;
- на відпочинок;
- на об'єднання в дитячі та молодіжні організації;
- на особливий захист: від викрадень та продажу, від фізичних форм експлуатації, фізичного та психічного насильства, участі у військових діях;
- право на вжиття державою всіх необхідних заходів щодо сприяння фізичному та психічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка стала жертвою зловживань або злочину.

2.3. Основні обов'язки дітей:

- дотримуватись законодавства, моральних та етичних норм;
- поважати права інших;
 - систематично і глибоко оволодіти знаннями;
 - підвищувати загальнокультурний рівень;
 - дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, підтримувати навчальну дисципліну;
 - бережливо ставитись до майна;
 - дбати про власну гігієну та охайний зовнішній вигляд.

2.4. Юридичні гарантії є спеціальним правовим засобом забезпечення, реалізації, охорони та захисту прав людини, в тому числі і дитини, які включають:

- заходи щодо вдосконалення законодавства;
- заходи щодо виявлення порушень законності;
- заходи щодо захисту;
- заходи щодо відповідальності;
- заходи щодо нагляду та контролю за станом законності;
- заходи щодо профілактики порушень законності.

2.5. Забезпечення прав дитини включає три напрямки діяльності:

- створення умов для реалізації прав дитини шляхом позитивного впливу на формування їх загально соціальних гарантій;
- охорона прав дитини шляхом проведення профілактики їх порушень;
- захист прав дитини шляхом відновлення порушеного правового статусу, притягнення порушників до юридичної відповідальності.

3. Суб'єкти захисту прав дітей, проведення серед них профілактичної роботи та їх повноваження

3.1. Суб'єктами захисту прав дітей, проведення серед них профілактичної роботи є уповноважений підрозділ органів внутрішніх справ з питань дітей, служба дільничних інспекторів міліції, органи досудового слідства ОВС.

3.2. Уповноважений підрозділ органів внутрішніх справ з питань дітей є провідним суб'єктом захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи. До складу уповноваженого підрозділу органів внутрішніх справ з питань дітей входять приймальники-розподільники для дітей.

3.2.1. Основними завданнями діяльності уповноваженого підрозділу органів внутрішніх справ з питань дітей є:

- організація та проведення профілактичної роботи щодо запобігання поширенню серед дітей алкоголізму, наркоманії, бродяжництва, безпритульності, безнаглядності, проституції, делінквентності, вчиненню дітьми та щодо них злочинів;

- виявлення та забезпечення притягнення до відповідальності дорослих осіб, які вчиняють щодо дітей насильство (фізичне, сексуальне, психологічне, економічне), обмежують їх право на освіту, втягують у пияцтво, жебрацтво, злочинну діяльність, зайняття азартними іграми;

- розкриття злочинів, вчинених дітьми та відносно них;

- оперативне супроводження кримінальних справи про злочини вчинені дітьми, щодо дітей з метою всебічного з'ясування обставин злочину, надання кваліфікованої правової та психологічної допомоги дітям, які потерпіли від протиправних посягань чи стали свідками злочину;

- розшук дітей, що зникли безвісти, самовільно залишили сім'ю чи навчально-виховні заклади;

- виявлення й усунення причин та умов, що сприяли вчиненню дітьми та щодо них

злочинів.

3.2.2. Для виконання покладених на уповноважений підрозділ органів внутрішніх справ з питань дітей завдань він має наступні повноваження:

а) здійснювати передбачені законодавством розшукові і профілактичні заходи з метою виявлення, припинення та розкриття злочинів, учинених дітьми та відносно них;

б) здійснювати оперативно-розшукові заходи, спрямовані на розшук дітей;

в) виявляти причини та умови, що сприяють учиненню правопорушень дітьми, вживати у межах компетенції заходи щодо їх усунення;

г) вести профілактичні обліки дітей:

- звільнених з місць позбавлення волі;

- засуджених, але стосовно яких виконання вироку про позбавлення волі відстрочено, а також засуджених умовно або до виправних робіт;

- обвинувачуваних у вчиненні злочинів і не взятих під варту в період досудового слідства;

- які вчинили злочин, але звільнені від кримінальної відповідальності у зв'язку із застосуванням заходів громадського впливу, акта про амністію, до яких застосовано примусові заходи виховного характеру, а також тих, які вчинили суспільно небезпечні дії до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність;

- звільнених із спеціальних навчально-виховних закладів;

- яким лікувальними закладами встановлений діагноз «наркоманія», «алкоголізм».

г) давати відповідним службам у справах дітей, а також закладам освіти та спортивно-фізичного виховання доручення на проведення виховної та індивідуально-профілактичної роботи з дітьми, які вчинили правопорушення та перебувають на профілактичному обліку;

д) брати участь у здійсненні соціального патронажу дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі, щодо яких були застосовані інші види покарання або кримінальна справа була припинена за nereабілітуючими підставами;

е) виявляти та притягати до відповідальності дорослих осіб, які вчиняють щодо дітей насильство, не виконують передбачених законодавством батьківських обов'язків щодо догляду за дітьми, обмежують їх право на освіту, втягують у пияцтво, жебрацтво, злочинну діяльність, зайняття азартними іграми;

є) здійснювати оперативно-розшукові заходи, спрямовані на розшук дітей;

ж) поміщати в приймальник-розподільник строком дітей, які:

- самовільно залишили спеціальні навчально-виховні заклади, в яких вони перебували, – на строк, необхідний для доставлення їх до спеціальних навчально-виховних закладів, але не більше 30 діб;

- перебувають у розшуку як такі, що зникли, залишили сім'ї або навчально-виховні заклади (бродяжать), – на строк, необхідний для передання їх підрозділу кримінальної міліції у справах дітей, який ініціював розшук, але не більше 36 годин;

- залишили держави постійного проживання і відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, підлягають поверненню до держави свого постійного проживання, – на строк, необхідний для передачі їх батькам, особам, які їх замінюють, або працівникам спеціалізованих установ держав постійного проживання;

- підлягають направленню за рішенням суду, що набрало законної сили, до спеціальних навчально-виховних закладів, і є достатньо підстав вважати, що такі діти займатимуться протиправною діяльністю, – на строк, необхідний для доставлення їх до спеціальних навчально-виховних закладів, але не більше 30 діб;

- досягли 11-річного віку та підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, що підпадають під ознаки діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, і щодо яких достатньо підстав вважати, що вони будуть ухилятися від слідства і суду або від виконання процесуальних рішень, перешкоджати встановленню істини у справі або продовжувати протиправну діяльність, – до вирішення судом питання про застосування примусових заходів виховного характеру, але не більше 60 діб.

і) сприяти діяльності громадським організаціям та засобам масової інформації у реалізації програм, спрямованих на забезпечення прав дитини та підтримку відповідального батьківства.

3.3. Служба дільничних інспекторів міліції в межах своєї компетенції та у взаємодії з уповноваженим підрозділом органів внутрішніх справ з питань дітей забезпечує захист прав дітей та профілактику правопорушень.

Основні завдання дільничного інспектора щодо захисту прав дітей, проведення серед них профілактичної роботи:

- сприяння формуванню у населення дільниці поважливого ставлення до закону, прав і свобод інших людей, пріоритетного значення розвитку і захисту дитинства;
- проведення профілактичної роботи серед осіб, схильних до скоєння злочинів та інших правопорушень щодо дітей, а також із залученням дітей;
- забезпечення охорони громадського порядку у місцях відпочинку та навчання дітей;
- запобігання, припинення та розкриття злочинів вчинених дітьми та щодо дітей;
- здійснення адміністративного нагляду за особами, до яких він встановлений з метою убезпечення дітей від можливого негативного впливу з боку таких осіб;
- проведення профілактичної роботи щодо запобігання поширенню серед дітей алкоголізму, наркоманії, бродяжництва, безпритульності, безнадглядності, проституції, делінквентності;
- профілактика та припинення насильства в сім'ї, забезпечення притягнення винних до відповідальності.

На виконання покладених на дільничного інспектора міліції завдань у сфері захисту прав дітей, проведення серед них профілактичної роботи, він має наступні повноваження:

- а) проведення заходів профілактичного впливу на дітей, схильних до вчинення правопорушень, відносно дорослих осіб, які негативно впливають на дітей;
- б) порушувати питання про встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, здійснювати контроль за дотриманням ними встановлених обмежень з метою захисту прав дітей;
- в) інформувати керівництво підрозділів ювенальної міліції про встановлення адміністративного нагляду за конкретною особою для проведення необхідних оперативно-розшукових заходів з метою захисту прав дітей;
- г) виносити дітям, які винили правопорушення офіційне застереження про неприпустимість неправомірної поведінки;
- г) у передбачених законодавством випадках – здійснювати привід осіб, які ухиляються від профілактичного впливу з метою захисту прав дітей;
- д) затримувати осіб, які ухиляються від виконання постанови суду про направлення на примусове лікування від алкоголізму або наркоманії з метою захисту прав дітей;
- е) виступати в трудових колективах, навчальних закладах з бесідами і доповідями про захист прав дітей, профілактику правопорушень, охорону громадського порядку, роз'яснювати чинне законодавство;
- є) налагоджувати та підтримувати зв'язки на добровільних засадах з позаштатними співробітниками з метою захисту прав дітей, проведення серед них профілактичної роботи.

3.4. Органи досудового слідства ОВС під час розслідування кримінальних справ забезпечують захист прав дітей та запобігання вчиненню злочинів ними та щодо них злочинів.

Основними завданнями органів досудового слідства ОВС у сфері захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи є:

- повне, об'єктивне, всебічне та швидке розслідування кримінальних справ про злочини, вчинені дітьми та щодо них;
- вжиття заходів до відшкодування шкоди, завданої злочином, відновлення порушених прав дитини, сприяння у наданні їй медичної, психологічної та соціальної допомоги;
- виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню дитиною чи щодо неї злочину або суспільно небезпечного діяння, що містить ознаки складу злочину, вжиття заходів щодо їх усунення.

На виконання покладених на органи досудового слідства ОВС завдань у сфері захисту прав дітей, проведення серед них профілактичної роботи, вони мають наступні повноваження:

- а) здійснювати комплекс слідчих та інших процесуальних дій, спрямованих на виявлення, документування причин й умов, що сприяли вчиненню злочину або суспільно небезпечного діяння, що містить ознаки складу злочину, дитиною та щодо неї, давати доручення органу дізнання з цією метою;
- б) складати та направляти подання підприємствам, установам, організаціям, окремим громадянам щодо усунення виявлених причин та умов, що сприяли вчиненню

злочину або суспільно небезпечного діяння, що містить ознаки складу злочину дитиною та щодо неї;

в) забезпечувати дітям гарантоване право на захист та представництво їх інтересів на досудовому слідстві;

г) при проведенні слідчих дій за участю дітей залучати фахівців у сфері психології, педагогіки на підставах та в порядку, передбаченому чинним законодавством;

г) обирати щодо дітей запобіжні заходи необхідні та достатні для запобігання вчиненню ними нових злочинів, ухилення від суду та слідства, протидії розслідуванню;

д) за наявності підстав – обирати щодо дітей необхідні заходи захисту, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»;

е) збирати процесуальними засобами повний та всебічний матеріал, що характеризує особу дитини – підозрюваної, обвинуваченої у вчиненні злочину;

е) здійснювати інші, в тому числі й непроцесуальні дії з метою запобігання вчиненню дітьми та щодо них злочинів й інших правопорушень: вести роз'яснювальну роботу серед громадян (учасників слідчих дій та присутніх на них, інших суб'єктів кримінального процесу), надавати необхідну інформацію про центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї та інші профільні заклади захисту прав дітей і жінок.

4. Система заходів щодо захисту прав дітей та профілактичної роботи серед них

4.1. Захист прав дітей та профілактична робота серед них здійснюються за наступними напрямками:

- забезпечення прав та соціальних гарантій дітей;
- проведення заходів профілактичного впливу на дітей, схильних до вчинення правопорушень та інших форм девіантної поведінки, а також відносно дорослих осіб, які негативно впливають на дітей;
- надання соціально-правової та психологічної допомоги дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, права яких були порушені;
- виявлення та усунення причин і умов, які сприяють формуванню девіантної поведінки у дітей.

4.2. Система заходів щодо захисту прав дітей та профілактичної роботи серед них охоплює:

- первинну профілактику, яка спрямована на виявлення та усунення причин і умов, що можуть призвести до правопорушень, просвітницько-профілактичну роботу з дітьми;
- вторинну профілактику, що передбачає превентивну роботу з дітьми, що схильні до девіантної поведінки, вчинили адміністративні правопорушення, інші протиправні дії та належать до «групи ризику»;
- третинну профілактику з дітьми, які скоїли злочини та перебувають на профілактичних обліках.

4.3. Первинна профілактика передбачає наступні заходи:

- інформування органів державної влади, місцевого самоврядування, закладів освіти та спортивного виховання, широких верств населення про наявні обставини, що можуть сприяти вчиненню злочинів й інших правопорушень дітьми чи щодо них;
- висвітлення в засобах масової інформації чинного законодавства та його змін з метою поліпшення правової обізнаності населення з питань захисту прав дітей та профілактики серед них злочинів;
- інформування учнів загальноосвітніх шкіл та прирівняних до них навчальних закладів щодо відповідальності за правопорушення.

4.4. Вторинна профілактика є індивідуальною та передбачає застосування методів переконання і примусу.

4.4.1. Застосування методу переконувannya передбачає:

- роз'яснення дитині, стосовно якої здійснюється профілактичний захід, допущених нею помилок і порушень;
- засудження протиправної поведінки дитини, стосовно якої здійснюється профілактичний захід, та попередження про недопустимість такої поведінки надалі;
- вплив на свідомість дитини, стосовно якої здійснюється профілактичний захід, з метою формування у неї бажання відмовитись від дій, що можуть призвести до вчинення злочинів;
- рекомендування та сприяння батькам дитини чи особами, які їх замінюють змінити соціальне середовище дитини: місце навчання, проживання, коло друзів.

Заходи переконання можуть здійснюватись спільно з батьками чи особами, які їх замінюють за участю дитини шляхом організації спільного розбору (наради) проблемної ситуації та вироблення шляхів її вирішення. Такі наради доцільно організовувати за місцем проживання дитини за згодою батьків.

Вторинна профілактика сприяння з боку суб'єктів захисту прав дітей та профілактичної роботи серед них наданню медичної, психологічної допомоги дитини, яка її потребує та щодо якої здійснюються заходи профілактики.

4.4.2. Метод примусу використовується лише в разі, якщо мета профілактики не може бути досягнута методом переконування, і полягає у застосуванні до дитини, стосовно якої здійснюється профілактика, передбачених законодавством видів обмежень її прав, притягненні до адміністративної відповідальності.

4.5. *Третинна профілактика* – комплекс соціальних, освітніх та медико-психологічних заходів, спрямованих на відновлення особистісного та соціального статусу дитини, повернення її в сім'ю, освітній заклад, трудовий колектив, до суспільно-корисної діяльності.

Підставою для індивідуальних заходів третинної профілактики є наявність достовірної інформації про те, що конкретна дитина вчинила злочин.

Заходами третинної профілактики є:

- заходи кримінально-процесуального характеру в межах розслідування кримінальної справи: встановлення всіх обставин, що підлягають доказуванню у справах про злочини, вчинені дітьми; обрання запобіжного заходу, який би оптимально відповідав особі дитини та тяжкості вчиненого нею злочину; повноцінне забезпечення права на захист від обвинувачення;

- заходи кримінально-правового впливу: кримінальна відповідальність, примусові заходи виховного характеру;

- зменшення ефекту стигматизації дитини та повернення її в соціально активне середовище;

- налагодження соціально корисних зв'язків по лінії навчання, зайняття спортом, трудової діяльності;

- сприяння у вирішенні конфліктів в сім'ї;

- сприяння у вирішенні житлових проблем;

- сприяння у наданні необхідної медичної, психологічної допомоги.

4.6. Ювенальна міліція забезпечує поширення інформації про зниклих дітей та щодо надання допомоги в їх розшуку у щоденній телевізійній програмі «Служба розшуку дітей», використовує сітку носіїв зовнішньої реклами для розміщення в місцях масового перебування людей (в тому числі й в мережі Інтернет) інформаційних плакатів з фотографіями зниклих дітей, на яких зазначено номер телефону диспетчерської служби.

У вирішенні питань розшуку дітей ювенальна міліція взаємодіє з притулками для неповнолітніх, центрами соціально-психологічної реабілітації, закладами соціального захисту дітей, якими опікуються громадські благодійні організації.

4.7. Суб'єкти захисту прав дітей, проведення серед них профілактичної роботи відповідно до службових повноважень беруть участь у роботі комісій та міжвідомчих груп, що створюються центральними і місцевими органами виконавчої влади для координації зусиль різних державних і громадських організацій, з питань профілактики правопорушень серед дітей та відносно них, захисту їх законних прав і свобод.

4.8. В профілактичній роботі органів внутрішніх справ з дітьми застосуванню підлягає методика налагодження психологічного контакту формату «Зелена кімната», в межах діяльності якої забезпечується надання соціально-психологічної та правової допомоги дітям уразливих категорій, а також дітям, які потерпіли від злочинних посягань або стали свідками злочину.

5. Взаємодія і координація між суб'єктами захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи

5.1. Працівники органів внутрішніх справ відповідно до посадових обов'язків беруть участь у роботі комісій та міжвідомчих груп, що створюються центральними і місцевими органами виконавчої влади для координації зусиль різних державних і громадських організацій, з питань профілактики правопорушень серед дітей та відносно них, захисту їх законних прав і свобод.

5.2. Працівники органів внутрішніх справ відповідно до посадових обов'язків мають налагоджувати співпрацю з міжнародними поліцейськими та громадськими організаціями у галузі профілактики правопорушень серед дітей, удосконалення захисту прав і законних інтересів дітей;

5.3. При органах внутрішніх справ має бути запроваджено створення та функціонування «Зелених кімнат», в яких відповідними спеціалістами та психологами здійснюється надання соціально-психологічної та правової допомоги дітям, які складають «групу ризику», потерпіли від злочинних посягань чи стали свідками злочину.

5.4. Забезпечити інтегровані зв'язки інформаційних банків даних ОВС та інших правоохоронних органів держави з питань профілактики правопорушень серед дітей та відносно них, захисту їх законних прав і свобод. Сформувати єдину базу криміналістичних обліків.

5.5. Спільну з Державною пенітенціарною службою України, Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України розробити програми ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі та знаходяться у спеціальних виховних установах, або перебувають на профілактичному обліку ОВС.

5.6. Працівники органів внутрішніх справ беруть активну участь у семінарах, круглих столах, конференціях та інших заходах державного та міжнародного рівнів з метою обміну досвідом роботи з дітьми, які перебувають у конфлікті з законом та схильними до скоєння правопорушень; організації навчання особового складу з питань захисту прав дітей та попередження насильства відносно них тощо.

6. Контроль і нагляд за організацією та забезпеченням ОВС захисту прав дітей та проведенням профілактичної роботи серед них

6.1. Контроль за організацією та забезпеченням ОВС захисту прав дітей та проведення серед них профілактичної роботи здійснюють:

6.1.1. Міністр внутрішніх справ, його перший заступник і заступники.

6.1.2. Уповноважений підрозділ органів внутрішніх справ з питань дітей – під час проведення роботи, пов'язаної із запобіганням правопорушенням дітей, а також при виявленні, припиненні та розкритті злочинів, вчинених дітьми.

6.1.3. Управління дільничних інспекторів міліції Департаменту громадської безпеки МВС України – під час здійснення інспектування, проведення контрольних перевірок, комплексних й інших виїздів у міськ-, райоргани внутрішніх справ для вивчення стану оперативно-службової діяльності, забезпечення фактичного виконання законодавчих актів України та нормативно-правових актів МВС України, а також надання їм методичної і практичної допомоги.

6.1.4. Начальник Головного слідчого управління, його заступники і керівників структурних підрозділів – під час заслуховування стану досудового слідства в кримінальних справах, вчинені дітьми та щодо них, а також при проведенні оперативних нарад працівників органів внутрішніх справ, які беруть участь у розслідуванні злочинів, їх керівників.

6.1.5. Працівники Головного штабу МВС України, штабів ГУМВС, УМВС, міськуправлінь - під час проведення інспекторських, контрольних, цільових та раптових перевірок.

6.1.6. Працівники підрозділів Департаменту внутрішньої безпеки МВС України.

6.1.7. Мобільні групи з моніторингу забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів внутрішніх справ МВС України.

6.2. Нагляд за організацією та забезпеченням ОВС захисту прав дітей та проведенням профілактичної роботи серед них здійснюють:

6.2.1. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

6.2.2. Генеральний прокурор України.

6.2.3. Начальник Головного управління захисту правозахисної діяльності, протидії корупції та злочинності у сфері транспорту.